

Lyssna snarare än förklara

Inom sociologin har man i perioder intresserat sej för den förklarade människan. Det är en människa som inte haft något val, en människa orsakad av strukturer i språket eller dess funktion för samhället eller fast i en speciell egoistisk logik. Dessa ansatser är rimliga. Ibland är de kanske alltför rimliga. Vi kan ofta inte välja, vi är i högsta grad bestämda, vi kan förklaras.

I mina studier om ickevåld och konfliktingripande intresserar jag mej snarare för den förklarande människan. Det är en människa som ger skäl, som diskuterar rimlighet, som upptäcker möjligheter. Det är en tvingad människa som upptäcker en och annan spricka i muren.

Detta är en berättelse om berättelser. Jag undersöker ickevåldsarbeters förklaringar. Dessa historier kan vara teorier eller erfarenheter, de kan återfinnas i vetenskapliga artiklar eller professionella handböcker. Min berättelse handlar inte om vad som finns bakom dessa berättelser - bortomförklaringar - utan om de motsägelser som öppnar upp nya berättelser.

Hur hänger historierna ihop och hur faller de isär? Vilka ideologier skapas och hur bryts dessa och slipas till nya formationer? För den som intresserar sej för vad som egentligen hände behövs källkritik, en misstänksamhet för att se bortom berättelsen. Då blir berättelser spår, den visar på något annat bakom. För den som istället intresserar sej för berättandet behövs en annan misstänksamhet, en som främst ser hitom berättelsen, vad som sägs och vad som motsägs och vad som inte sägs i det som sägs.

När vi lyssnar låter vi berättelsen beröra oss, vi låter den säga oss något om oss själva och om vår situation. Lyssnandet är liksom själva poängen med berättandet. Men berättelsen tvingar oss inte att lyssna. Det är fullt rimligt att vägra lyssna och förklara berättelsen med det som låg bakom den, att försöka lyssna in något annat än vad berättelsen vill säga.

Per Herngren

1997, version 0.2 (korrektur 2003)